Tehyn kirjallinen asiantuntijalausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Asia: HE 184/2026 vp

Aika ja paikka: Sosiaali- ja terveysvaliokunta 19.11.2026.

Tehy kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto hallituksen esityksestä HE 184/2026 vp.

Tehy pitää hyvinvointialueiden toimintamahdollisuuksien kehittämistä tärkeänä. Tuotantotapojen joustavuus ei kuitenkaan saa vaarantaa riittävää henkilöstöä ja osaamista, palvelujen jatkuvuutta, asiakas- ja potilasturvallisuutta tai hyvinvointialueiden järjestämisvastuuta.

Tehy nostaa esityksestä esiin seuraavat neljä keskeistä huomiota.

1. Hoitotieteen asiantuntemuksen huomioiminen kannatettavaa, mutta hoitotyön strateginen johtaminen on varmistettava lainsäädännöllä

Tehy kannattaa ehdotusta, jonka mukaan hyvinvointialueen johtamisessa sekä toiminnan ohjauksessa ja valvonnassa on oltava lääketieteen, sosiaalitieteiden ja hoitotieteen asiantuntemusta. Esityksen perusteluissa tunnistetaan asianmukaisesti hoitohenkilöstön merkittävä asema hyvinvointialueiden suurimpana ammattiryhmänä sekä hoitotieteen asiantuntemuksen merkitys muun muassa laadulle, vaikuttavuudelle, potilasturvallisuudelle, osaamisen kehittämiselle ja henkilöstöresurssien kohdentamiselle.

Tehy katsoo kuitenkin, ettei pelkkä vaatimus hoitotieteen asiantuntemuksen käytettävissä olemisesta riittävästi varmista hoitotyön strategisen johtamisen asemaa. Esityksessä vastaavan lääkärin tehtävistä, vastuista ja asemasta säädetään yksityiskohtaisesti, kun taas hoitotyön johtamisen järjestäminen jäisi hyvinvointialueiden oman harkinnan varaan. Esityksessä on nostettu esiin myös tosiasia, että kaikilla hyvinvointialueilla hoitotyön osaamista ei ole tällä hetkellä kään alueen strategisessa johdossa riittävästi. Esitys ei paranna tätä tilannetta. Epäselväksi jää miten hyvinvointialueen toimintaa seurataan, että hoitotyön asiantuntemus johtamisessa toteutuu.

Tehy kannattaa tältä osin myös käsittelyyn yhdistetyn lakialoitteen LA 19/2025 vp tavoitetta vahvistaa hoitotyön johtamisen asemaa lainsäädännössä. Lakialoitteessa ehdotetaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 8 §:ssä säädettäisiin hyvinvointialueen hoitotyön vastuuviranhaltijasta lääketieteen ja sosiaalihuollon vastuuviranhaltijoiden rinnalla. Lisäksi terveydenhuoltolain 57 §:ssä säädettäisiin vastaavasta hoitotyön johtajasta, joka vastaisi hoitotyön ammatillisen laadun ja vaikuttavuuden kehittämisen johtamisesta ja valvonnasta. Tehy pitää näitä ehdotuksia kannatettavina.

Tehy esittää, että HE 184/2026 vp:n käsittelyn yhteydessä lainsäädäntöön sisällytetään säännökset hoitotyöstä vastaavasta viranhaltijasta sekä tämän asemasta ja keskeisistä tehtävistä. Hoitotyön johtamisella on oltava tosiasiallinen yhteys hyvinvointialueen strategiseen päätöksentekoon, palvelujen suunnitteluun, henkilöstövoimavarojen kohdentamiseen, osaamisen johtamiseen sekä laadun ja vaikuttavuuden arviointiin.

2. Hyvinvointialueiden riittävä oma palvelutuotanto ja osaaminen on turvattava myös jatkossa

Esityksessä poistettaisiin sote-järjestämislain nimenomainen vaatimus riittävästä omasta palvelutuotannosta ja laajennettaisiin mahdollisuuksia hankkia palveluja yksityisiltä tuottajilta.

Tehy edellyttää, ettei muutos ohenna hyvinvointialueiden omaa palvelutuotantoa, henkilöstöä tai osaamista. Myös esityksen perusteluissa todetaan, että kattavan ja ajantasaisen osaamisen ylläpitäminen edellyttää omaa palvelutuotantoa eri palveluissa.

Tehy vaatii riittävän oman palvelutuotannon turvaamista koskevan sääntelyn vahvistamista. Hyvinvointialueella on oltava kaikissa tilanteissa henkilöstö, osaaminen ja valmius vastata palveluista, tarvittaessa kasvattaa omaa tuotantoaan sekä ohjata ja valvoa hankkimiaan palveluja.

3. Monituottajuuden lisääminen edellyttää vahvaa ohjausta, valvontaa ja palvelujen integraation turvaamista

Tehy edellyttää, ettei monituottajuuden lisääminen heikennä palvelujen laatua, jatkuvuutta tai asiakas- ja potilasturvallisuutta. Järjestämisvastuu säilyy hyvinvointialueella, jonka järjestäjä-, hankinta-, sopimus-, integraatio- ja valvontaosaamisen on vastattava hankintojen laajuutta.

Tehy vaatii, että palveluketjujen eheys, tiedonkulku, riittävä henkilöstö ja osaaminen sekä ammattihenkilöiden konsultaatiomahdollisuudet turvataan yli organisaatiorajojen. Toteutumista on seurattava yhtenäisin ja läpinäkyvin kriteerein.

Tehy korostaa erityistä varovaisuutta päivystyspalvelujen hankinnassa. Esityksen perusteluissa edellytetty suunnitelma palvelujen ottamisesta nopeasti takaisin omaksi toiminnaksi vaatii riittävän oman henkilöstön, osaamisen ja toimintavalmiuden säilyttämistä. Tehynä näemme tämän melko mahdottomana yhtälönä siten, että alueen toiminta mahdollisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa olisi turvattu.

4. Koulutusvastuun ja opiskelijaohjauksen on seurattava palvelutuotantoa

Tehy edellyttää, että koulutusvastuu ja opiskelijaohjaus seuraavat palvelutuotantoa. Tuotannon siirtyminen yksityisille ei saa jättää vastuuta suhteettomasti hyvinvointialueille eikä heikentää laadukkaiden harjoittelu- ja oppimisympäristöjen saatavuutta.

Tehy vaatii, että hankintasopimuksissa varmistetaan yksityisten palveluntuottajien osallistuminen harjoittelupaikkojen tarjoamiseen, laadukkaaseen opiskelijaohjaukseen, koulutusorganisaatioiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä henkilöstön osaamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

Tehyn keskeiset vaatimukset ovat:

1. hoitotyön strateginen johtaminen turvataan lainsäädännössä ja säädetään hoitotyöstä vastaavasta viranhaltijasta
2. hyvinvointialueiden riittävä oma palvelutuotanto, henkilöstö ja osaaminen turvataan
3. monituottajuuden lisääntyessä vahvistetaan palvelujen integraatiota, jatkuvuutta, ohjausta ja valvontaa sekä henkilöstö- ja potilasturvallisuutta
4. koulutusvastuu, harjoittelupaikat ja opiskelijaohjaus velvoitetaan seuraamaan palvelutuotantoa.

Helsingissä 19.11.2026

Millariikka Rytkönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätiedot: Hallinto- ja jäsenyysjohtaja Sari Viinikainen, sari.viinikainen@tehy.fi